

Beretning ved Årsmødet for Landsudvalget for Svin tirsdag den 28. oktober 2003 ved formand for Landsudvalget for Svin, Gårdejer Lindhart Nielsen.

Indledning

I 2003 bed lavkonjunkturen sig for alvor fast med negative regnskabstal og store likviditetsproblemer i kølvandet. Vi spejdede forgæves efter en stigende svinenotering. Oven i købet måtte vi i Danmark lide den tort, at vores notering ikke kunne følge med de andre landes.

Udskilningsløbet kører for fuld tryk mellem svineproducenterne på europæisk og internationalt plan. Så det er helt afgørende, at noteringen på langt sigt er konkurrencedygtig.

Der er trods alt vilkår som, vi ikke kan producere eller effektivisere os ud af.

Vi må gå ud fra, at de økonomiske toppe vil kunne fylde bølgedalene – over en årrække.

Kravet om indtjening stiller derfor meget store krav til vore slagteriselskaber.

Og store krav til os selv om at bruge pengene fornuftigt på bølgetoppene. Og til at komme bedst muligt om ved problemerne i lavkonjunkturen.

Intil videre ser det dog ud til, at mange af os har fuld tillid til fremtiden. Vi bygger om og udvider i et meget stort omfang. Det er virkelig positivt. Det er netop under lavkonjunkturer, at renoveringer og udvidelser skal gennemføres. Så produktionen kan køre på fuldt tryk, når priserne igen er oppe.

Lavkonjunktur og lønningsevne

Jeg er blevet hårdt kritiseret – også af Landsudvalgsmedlemmer – for at afvise krisenak i svine sektoren.

Vi skal være ærlige!

Vi bliver nødt til at skelne mellem erhvervet og enkeltproducenter. Ingenting tyder på, at vores produktion går nedad. Og ser vi på lønningsevnen over tid, er det ikke vores gren af landbruget, der har de største problemer.

Derfor er det utroværdigt af os at gå ud og sige til befolkningen, at erhvervet er i krise, selv om mange er meget trykkede.

Rentabiliteten viser store og stadig stigende udsving fra år til år. Med lidt god vilje kan man se en svagt stigende tendens. Udviklingen skyldes den faldende rente, øget effektivitet og faldende foderpriser, og ikke mindst strukturudviklingen.

Den går nok stærkere, end de fleste af os bryder os om.

Jeg er fuldt ud klar over, at virkelig mange har meget store problemer med likviditet og accelererende gældsopbygning. Måske uforskyldt på grund af sygdom som PMWS i besætningen. Eller fordi de er nyetablerede på et uheldigt tidspunkt.

Det er barskt - Ikke alle stopper frivilligt. Heldigvis går folk sjældent fallit, da det er muligt at afhænde bedriften.

Men det ændrer ikke på, at vi fortsat tror på markedet, som den bedste regulator.

Og som erhverv skal vi kunne tåle de nedture, vi ved kommer med jævne mellemrum.

Vi skal tro på fremtiden i dansk svineproduktion. Vi har ikke grund til andet! Selvom det ser sort ud nu!

Fokus på noteringen

Afregningsprisen har vist en konstant faldende tendens i reale kroner. Og tager vi hensyn til prisstigningerne i samfundet indbringer en gris kun en tredjedel af, hvad den gjorde for tyve år siden. Faldet skyldes fald i produktionsomkostningerne, og vores slagteriselskaber har – set i det lange perspektiv – været konkurrencedygtige og tjent penge til deres ejere. Os landmænd!

Lad det være slået fast, som indgangsvinkel til den debat, der aktuelt er rejst om forholdet mellem de store andelsselskaber og landmændene.

Desværre har vi nu gennem en længere periode oplevet, at afregningspriserne ikke har været konkurrencedygtige.

Uanset de gode forklaringer er kritik naturligt og berettiget. Og den enkelte svineproducent bør stille spørgsmål til sit slagteriselskab:

Gør I jeres job godt nok?

Bliver der optimeret på de mange forskellige markeder?

Er strategien for fremtiden fleksibel nok?

Bag fokuseringen på indtjeningen på de bedrifter, der i det daglige skal leve op til vel nok nogle af de skrappeste krav i verden til dyrevelfærd, miljø og fødevarer sikkerhed, gemmer der sig en mere grundlæggende usikkerhed.

Ikke bare om kursen er den rigtige, men også om dialogen mellem andelshaverne og selskabernes ledelser fungerer godt nok?

Vi lever i en tid med store forandringer, hvor både den enkelte svineproducent og slagteriselskaberne konstant stilles over for nye krav. Nye konkurrenter dukker op, forbrugerne vil have nye varer på hylderne, og detailhandelen presser slagteriselskaberne.

Er vi med vores forskning og produktudvikling stadig på forkant med de nye tendenser?

Der kan stilles mange spørgsmål, og nogle af dem er vanskelige at svare på.

Det altafgørende er, at spørgsmålene endevendes i en tæt dialog mellem andelshaverne og selskabernes ledelser. Det er både besværligt og tidskrævende, men der er ingen vej uden om de nærgående spørgsmål, hvis man vil fastholde og styrke fællesskabet omkring virksomhederne.

Jeg er ikke i tvivl om, at svineproducenterne ønsker et stærkt fællesskab omkring vore virksomheder.

Derfor er det en fælles udfordring for slagteriselskabernes ledelser og landmændene at sikre en bedre løbende dialog om fremtidens kurs.

Det er farligt, hvis for mange står tilbage med en fornemmelse af, at toget er kørt.

Ja, bekymringer og spørgsmål er der nok af og til den dialog har vi de kompetente forsamlinger.

Lad jeres røst høre der! Kry og kritisk kan man sagtens være i snakken med naboen, men det er ikke nok.

Tingene skal frem på kredsmøder og repræsentantskabsmøderne.

For vi har hårdt brug for en god notering til at betale alle omkostningerne.

Økonomiske resultater 2002 og 2003

Regnskabsåret 2002 var ringe, og noget værre bliver det her i år. Prognosen for 2003 siger minus 145.000 kr. i gennemsnit for en heltidsproducent mod et plus på 32.000 kr. i 2002

Tår man driftsresultatet i 2002, og deler heltidsproducenterne op i 5 indtægtsgrupper, så er forskellen på den bedste og den dårligste gruppe over 900.000 kr. Det er meget ud af en omsætning på ca. 4 mio. kr.

I gennemsnit ligner de to grupper hinanden forbavsende meget:

- de er midt i fyrrerne,
- har været etableret siden midten af '80erne,
- driver godt 100 ha,
- har 230-240 søer,
- producerer 3-3.500 slagtesvin og
- de investerede 1.3 mio. kr. i 2002.

Det er altså ikke et spørgsmål om stor eller lille.

Forskellen er driftsledelse og købmandskab.

Indtjening og effektivitet

På indtjeningsiden er differencen på 120.000 kr. Den dårligste gruppe har færre grise pr årssø og avlsmæssigt mindst fire - fem år bagud.

Foderomkostninger

En forskel på 242.000 kr. i foderomkostninger svarer til 70 kr. pr gris. De bedste bruger en halv foderenhed mindre pr. kilo tilvækst end den dårligste gruppe.

Udgiften pr. foderenhed er også markant forskellig. De billigste ligger på 1,05 kr. og de dyreste på 1,25 kr.

Lønomsomkostninger

Også på lønkontoen finder vi pæne forskelle. Men kvaliteten af medarbejdernes arbejde vejer formodentligt endnu tungere, og her har vi et stort ansvar som ledere.

Kapacitetsomkostninger og renteudgifter

På vedligeholdelses- og kapacitetsomkostninger er der også en forskel svarende til 95.000 kr.

De fleste formår at få sammensat deres gæld fordelagtigt. Rentebyrden er generelt ikke steget, selv om der forsat investeres på bedrifterne.

De store forskelle i renteudgifter på 300.000 kr. mellem grupperne stammer primært fra en gæld, der er 4 mio. højere hos producenter med den dårligste indtjening.

De bedste producenter optager i større udstrækning kreditforeningslån, som alt andet lige har lavere rente end driftskredit. Det forklarer 60.000 kr. af forskellen i renteudgifterne.

Mange producenter med dårlige resultater investerer på lige fod med de mest effektive producenter. Men analyserne viser, at hvis man har problemer i sit nuværende produktionssystem, så er der meget stor risiko for, at nissen flytter med når, man udvider og renoverer.

Find de stærke og svage sider

Det er vigtigt at kende sine stærke og svage sider. Vigtigere endnu er det at søge hjælp for at overvinde de svage punkter.

F.eks. ved et udvidet serviceeftersyn eller DB-check, hvor en svine- og en økonomikonsulent gennemanalyserer ejendommen.

'Forpligtende rådgivning' hedder et andet projekt med gode resultater. Landmanden arbejder sammen med konsulenterne med om konkrete mål, handlingsplaner og ikke mindst løbende opfølgning.

Endelig er der gårdråd eller gårdbestyrelser. De kan på den ene side sørge for, at man ikke lover for meget, - og på den anden side holde en fast på det, man har lovet.

Hvad ved vi om de bedrifter, hvor det går godt og bliver ved med at gå godt?

Vi har et godt signalement af den svineproducent, som klarer sig godt

Han ved, hvor han vil hen med sin bedrift. Og retningen svarer ret præcist til de udviklingstendenser vi kender :

Han investerer der, hvor han kan skabe merindtjening.

- Fortsat udvidelse med fokus på funktionelle, men billigere stalde.
- Arbejdsrationalisering. En investering på 3 mio. kr. modsvarer en lønudgift på 280.000 kr. I fremtiden vil han bruge mindre tid på f.eks. sortering, vask og vask.
- Han øger effektiviteten konstant, og pladsmangel til ammesøer og smågrise forudses, før problemet opstår.
- Han uddanner personalet effektivt
- Han er bevidst omkring sine omgivelser. Problemstillinger som placering af bygninger, lugt og gylleudbringning tages der hånd om i god tid.

Udviklingen i foder og korn

Over de sidste 20 år er foderudgifterne faldet. Men det er meget uvist, om faldet fortsætter. Det sker dog næppe i samme takt, så ville foderet være gratis om få år.

I år har vi indtryk af, at foderstoffirmaerne knapt har tjent så meget. Det tyder på, at mange landmænd har handlet godt, og at konkurrencen fortsat virker. Det er meget vigtigt, for foderet udgør stadig over halvdelen af omkostningerne.

De tyske blandinger har efterhånden været på markedet nogle år, og generelt er der meldinger om, at kvaliteten er tilfredsstillende. Smågriseblandingerne skal man nok være lidt varsomme med, da tyskerne ikke bruger fiskemel.

EU's kornpolitik har medført, at kornpriserne de senere år er kommet ned i et prisleje omkring 80 kr. pr. 100 kg, men EU er som helhed underforsynet med korn i år.

Med en høst på 186 mio. tons og et forventet forbrug på ca. 197 mio. ton er der behov for en netto import af korn og kornsubstitutter på ca. 11 mio. ton.

Aktuelt ser det dog ud til, at de europæiske kornpriser nu har toppet. Foderstofindustrien i Europa har så småt taget hul på importen af tapioka og andre substitutter.

På verdensplan er der blandede meldinger.

Canadierne har igen et stort kornoverskud, og eksporten øges væsentligt. Om det er nok til et begyndende prisfald på korn, må tiden vise. Omvendt har høsten været meget ringe i Ukraine.

I de nye EU-lande i øst er der et kolossalt potentiale for at øge kornproduktionen. Eksempelvis er udbyttet kun 2 tons pr. hektar i Rusland og 3 tons i Polen.

Alt tyder dog på, at det kommer til at tage meget lang tid. Og reelt er der ikkeudsigt til, at kornprisen for alvor ændrer sig de kommende år.

Truslen fra øst er svær at få øje på

Blandt de nye lande, der kommer med i EU til næste år, er Polen og Slovenien de eneste lande, hvor svineproduktionen stort set har været konstant de sidste 10 år. De øvrige ansøgerlande har oplevet et fald i deres svineproduktion.

Polen har ca. 1,6 mio. søer, og der slagtes ca. 22 mio. svin årligt med en slagtevægt på 77 kg. Den polske slagtesvineproduktion har er altså nogenlunde samme størrelse som den danske. Til gengæld har de også en halv million flere søer.

De store selskaber er Prima Farms, der inden for et par år formentlig runder 50.000 søer og Poldanor, der på nuværende tidspunkt har knapt 17.000-16.800 søer.

Begge selskaber er såkaldte integratorer. De råder over egen planteproduktion, foderstofvirksomhed, svineproduktionsenheder, slagterier og opskæring. Virksomhederne er effektivt drevet, med lavere omkostninger hele vejen rundt end deres polske kolleger. Nærmest på niveau med de bedste danske.

På langt sigt må man forvente, at en stor del af svinene bliver produceret i den type selskabsformer. Men selskaberne skal ekspandere meget hurtigt, hvis de skal erstatte de producenter, der stopper. Ellers falder produktionen.

Inden denne udvikling for alvor kommer i gang, vil der formentlig gå mange år.

Så i første omgang bliver Østeuropa et marked og ikke en trussel for os!

WTO-forhandlinger og EU - reform

Jokeren i spillet er, om den forventede større import i de nye EU-lande vil ske fra Vesteuropa eller måske snarere fra de nye store spillere på markederne, nemlig Brasilien og Canada.

De har haft en kraftig vækst i deres svineproduktion, og kolossale muligheder for at øge den yderligere. De har meget lave omkostninger. Jeg glæder mig til at høre indlægget fra de brasilianske svineproducenter i morgen. Det bliver spændende, hvordan de vurderer fremtiden.

Produktionsomkostningerne i primærproduktionen er helt afgørende. Den, der kan klare sig med den laveste notering, sætter prisen på grisen.

I juni 2003 vedtog EU en ny omfattende reform af landbrugspolitikken med en øget markedsorientering og delvis afkobling af den direkte støtte fra 2005.

- Her fastsættes et støttebeløb ud fra den modtagne støtte - i form af hektartilskud, dyrepremier mv. - som så fastholdes uanset produktionsstørrelse.
- Den direkte støtte reduceres med henblik på at give pengene til andre generelle formål som f.eks. miljøforanstaltninger mv.

Hvordan reformen bliver udmøntet konkret, er ikke afklaret endnu.

Svinekød er ikke direkte omfattet af reformen, men bliver naturligvis indirekte påvirket af ændringerne.

En umiddelbar vurdering er ikke til ugunst for svineproduktionen.

På langt sigt taler man også om, at såvel restitutioner som importtold skal bortfalde. Den danske svinefødeproduktions sektor ville sagtens kunne leve med en sådan nedtrækning, hvis kornpriser og øvrige produktionsforhold – og dermed omkostninger – var nogenlunde de samme som hos vore konkurrenter. Men det er de ikke!

I USA og Canada er det foretrukne støtteinstrument kunstigt lave foderpriser og garanti for minimumsindkomster. Disse ordninger skal frem i lyset, så forhandlingerne ikke munder ud i en ensidig EU-liberalisering.

Jeg har meget svært ved at forestille mig en helt fri verdenshandel i en situation, hvor det kun er danske og europæiske landmænd, der er plaget af særbyrder fra lovgiverens side.

Politikerne må vælge:

- Enten giver de os lige vilkår og fjerner krav og restriktioner,
- eller også giver de støtte og beskytter markedet!

Dansk svineproduktions styrke og svaghed

For efterhånden mange år siden formulerede Landsudvalget en to-strengt strategi.

Vi er - og skal være - nummer 1 med hensyn til effektivitet. Med mange grise pr. årsko, en høj fodereffektivitet, lavt arbejdsforbrug osv. Og det er Landsudvalgets ambition, at fastholde denne førerposition, så vi også om 10 år står med et klart forspring overfor f.eks. Brasilien.

Samtidig ville vi også være nummer 1 - og det blev vi - nummer 1 med hensyn til dyrevelfærd, fødevarer sikkerhed og miljø. Vi betragtede det som vores adgangsbillet til at producere i fremtiden og retten til at være her.

Samtidig skortede det ikke på profeter, der mente, at vi ville få en merpris på grund af de ekstra 'kvaliteter'.

Indtil videre er merprisen yderst vanskelig at få øje på – ej heller skimtes kundernes vilje til at honorere vores indsats.

Derimod er det meget let at få øje på det ekstra omkostningsløst, vi slæber rundt på. I øjeblikket hænger regnestykket slet slet ikke sammen, hvor vi nu får mindre end alle andre producenter!

Måske har vi løst adgangsbillet lidt for hurtigt og til et lidt for dyrt show.

Vores omkostningsløst er belastet af høje lønninger og høje byggepriser.

Omkostningerne til dyrevelfærd er højere, der dog i de kommende år også vil gælde være et krav for resten af EU-landene.

Omkostninger til offentlige krav og offentlig kontrol, er også store. I Danmark fungerer bureaukratiet i modsætning til så mange andre lande steder.

Omkostninger til fødevarer sikkerhed herunder slagterikontrol og salmonellahandlingsplanen er meget mere omfattende og dyrere i Danmark end i de lande vi konkurrerer med.

Og **ophøret** med antibiotiske vækstfremmere har vi knapt nok **overvundet**.

Omkostningen Udgifter til bortskaffelse af døde dyr afholdes i Danmark af svineproducenterne. I mange andre lande er disse omkostninger helt eller delvist klaret betalt af det offentlige.

Miljøomkostningerne er også højere. Uden for EU har man ofte slet ingen harmonikrav. Og vi må kun udbringe 140 kg N pr. ha imod 170 i resten af EU. Udbringningsarealet til gylle skal være 20 pct. større i Danmark. Vi har stadig ikke fået en begrundelse. Det kan næppe være hensynet til udnyttelsesprocent og udvaskning.

Miljøreglerne har skabt stigende efterspørgsel på jord, og der bindes meget kapital i jord, som altså skal forrentes af svinene!

Ja – omkostningslisten er uhyggelig lang!

Strukturudvikling og produktionssystemer

Omkostningerne og den nuværende lavkonjunktur accelererer strukturudviklingen voldsomt i disse år.

I år 2010 er der kun omkring 3.000 heltids svinebedrifter tilbage.

Hvordan den forventede liberalisering af Landbrugsloven kommer til at se ud og virke, har vi stadig til gode at se.

Fødevareministeren har også annonceret bedre etableringsordninger for de unge.

Hvordan den præcise udformning af garantiordningerne bliver, ved vi ikke. At vi hilser den hjerteligt velkommen, skal der ikke herske tvivl om. Netop de nyetableredes sårbarhed overfor lavkonjunkturer er meget uheldig. Der skal være plads til de unge svineproducenter.

Rundt omkring blandt svinebønder diskuteres generationsskifte og ejerskifte. Og selskabskonstruktioner.

Selvfølgelig er det vigtigt, at advokater og økonomikonsulenter skruer et I/S eller A/S rigtigt sammen juridisk.

Men endnu vigtigere er det, at man etablerer et forpligtende og velfungerende samarbejde, der fjerner usikkerheden om afsætning og køb af grise.

En form for fagligt samarbejde og økonomisk netværk i hele kæden er nødvendigt, uanset om det hedder et, to eller tredelt produktion.

I øjeblikket tegner sig et tydeligt billede af, at der etableres meget store sohold med salg af fravænnede grise til FRATS-produktion eller til eksport.

Vi kender forklaringerne. Alligevel vil jeg minde om, at integreret so og slagtesvinehold har mange dokumenterede fordele. Og klarer sig bedst økonomisk.

Alligevel er det en uddøende produktionsform.

Spørgsmålet er, om udviklingen forløber i de rette spor?

Jeg tror, at vi i de kommende år skal sætte endnu mere fokus på valg af produktionssystemer.

Eksport og smågrisepriser

Handler man smågrise ud fra markedsnoteringen - puljen - skal man være forberedt på væsentligt større udsving i smågrisepriserne hen over året. Og dermed krav til likviditeten. Om foråret har slagtesvineproducenten, der køber til puljepriser, et minus på 40 kr. pr gris og et tilsvarende plus om efteråret. For soholderen er det naturligvis omvendt.

Set over tid følges alle smågrisenoteringer dog nogenlunde ad. De er styret af slagtesvinenoteringen.

Fra 1999 til i dag har puljen ligget på 8 kr., og eksportnoteringen på 13 kr. under Den beregnede notering. Det er vigtigt at huske på, at der er tale om vejledende tal og ikke reelle handler med diverse tillæg. Og fradrag hvis de findes!

Set i bakspejlet er der altså ingen økonomisk begrundelse for at basere det fremtidige smågrisesalg på eksport.

Når eksporten alligevel nærmer sig to millioner smågrise årligt må det være et udtryk for at køberne ikke er tilstede i Danmark. Og udtryk for en strukturudvikling, hvor miljøkrav og kapitalkrav pr arbejdsplads favoriserer soholdet.

Vi bliver nødt til at analysere denne situation nøje igennem. Det er være dybt bekymrende, hvis ikke slagtesvinehold ikke længere er attraktivt.

Og det giver en uoverskuelig situation, hvis udbrud af svinepest i Danmark eller Nordtyskland lukker grænsen.

Transportreguleringer

Nu må I ikke forstå det sådan, at jeg er modstander af smågriseeksport. Eksporten er en helt nødvendig ventil, der skal fungere velsmurt.

Transportskandaler gør stort indtryk hos befolkningen og politikere. Reaktionen er stammere lovgivning, men det hjælper jo i sig selv ikke på lovovertrædelser eller giver bedre dyrevelfærd.

Et oplæg til ny EU-forordning om transport, er kørt helt af sporet.

Efter 9 timers transport skal lastbilen holde 12 timers kørepause med grisene på bilen. Forslaget er praktisk umuligt og fuldstændig uacceptabelt ud fra dyrevelfærds mæssig betydning. Grise er jo bedst tilpas og mest rolige, når hjulene ruller. Det er også underligt med ens hviletidsregler for forskellige dyregrupper. De reagerer vidt forskelligt på transport. Nogle står og nogle ligger. Nogle sover og nogle drikker osv.

Forbud mod transport af fravænnede grise over 100 km kan naturligvis hverken accepteres eller begrundes.

Et ekstra arealkrav på 40% ved de lange transporter er helt udokumenteret. Og endnu værre. Den indenlandske indtransport til slagterierne kan også blive ramt. Vores velfungerende system med 0.35 m² pr. slagtesvin er i fare med et krav om 0,42 m², og så står vi med en ekstraregning på op mod 80 mio. kr.

Hvis forslaget er begrundet i et ønske om dyrevelfærd, så det skal det ændres væsentligt.

Hvis hensigten er chikane, så er forslaget et pletsud!

Miljøregulering

Miljøreguleringen og dermed kampen om jorden styrer i stigende grad strukturudviklingen. Både fagligt og økonomisk er det u hensigtsmæssig.

Ser vi på antal dyreenheder for de respektive driftsgrene, er svinesektoren ikke alene på banen. 50 pct. fra svin, 40 pct. kvæg, og resten for de andre husdyrgrene. Alligevel er det er os, der jages.

Der er ingen direkte sammenhæng mellem antallet af svin og mængden af udledte næringsstoffer.

Det har en optimistisk miljøminister fattet. Han siger:

At færre svin skulle være ensbetydende med bedre miljø er en skrøne, der skal slagtes og kasseres. Jo før jo bedre. I øjeblikket er der så mange positive ting på vej. Så prøv at se 10 år frem i tiden.

Miljøministeren er heller ikke imod koncentration af svin i større besætninger. Netop fordi investeringer og rationel drift giver mulighed for miljøforbedret drift og mindre miljøbelastning.

Miljøministeren vil også have gyllebeholdere ud på markerne og svinene væk fra landsbyerne.

Miljøministeren vil fortsat afsætte penge på finansloven til at støtte biogasanlæg og til forskning i mindre N-udvaskning og reduceret lugt fra svineproduktion.

Tak for det. Lad nu handling følge ord!

Brug af egne tal

Politikerne har længe talt om en gulerod, når der gøres en miljøindsats. Alligevel vi venter vi stadig på, at landmanden kan vælge mellem et miljøregnskab og brug af normtal

De bekymrede Amter

Anmeldeordningen var på papiret en flot og ubureaukratisk ordning, men i praksis ser det anderledes ud. Den fungerer ikke.

Amterne vil have, at alt skal screenes.

Se bare på Fyn – næsten alt er udpeget som nitratfølsomt område.

Amterne og Dansk Landbrug har igennem længere tid efterlyst klarere regler for, hvor stor miljøbelastningen fra svin og husdyr må være. Dog ud fra hver sin synsvinkel.

I nogle amter mener politikerne oven i købet, at de slappe regler aktuelt hindrer dem i at sætte en stopper for svineudvidelser.

Vi hører bekymrede udmeldinger om 10 mio. flere svin i Danmark. Det var budskabet ved sammentælling af 846 ansøgninger om udvidelse.

Rent hysteri! Vi ser ikke den fremgang i virkeligheden!

År 2003 har endnu tydeligere afsløret, at amterne bruger VVM-vurderinger og screeninger til at "overrule" de generelle nationale regler på miljøområdet.

Reelt er konsekvensen, at alle husdyrbrug, der har gennemgået en screening, får strammere produktionsvilkår end de generelle regler tilsiger.

Hvad skal amterne så med klare regler og nye vandmiljøplaner?

Vandmiljøplan III og Vandrammedirektiv – skal vi have nye miljøkrav?

2003 er et afgørende år for fremtidens miljøkrav. Regeringen har lagt op til stramninger for landbruget.

Vandmiljøplan III skal afløse Vandmiljøplan II. Og EU's vandrammedirektiv skal indarbejdes i den danske lovgivning inden udgangen af 2003.

Ideen i Vandrammedirektivet er, at man tager udgangspunkt i den enkelte fjord eller en sø og fastsætter miljømålsætninger som f.eks. sigt dybde i fjorden.

Når målsætningen er fastlagt, beregner man, hvor stort næringsstoffetab må være fra landbrugsarealerne i oplandet for at opfylde målet.

Det er vigtigt at pointere, at Vandrammedirektivet angiver, at der også skal foretages en økonomisk afvejning, når målsætningen fastlægges.

Fosforrapporten

I svinesektoren afventer vi Vandmiljøplan III med sindsro. Kvælstofreduktionen er en succes og der er ingen grund til panik med hensyn til fosfor.

Det viser fosforrapporten, der er lavet som baggrundsmateriale for de kommende politiske beslutninger.

Den samlede fosforudledning er næppe større i dag end for 100 år siden. Og man kan ikke konstatere stigning i tabet af fosfor fra landbrugsjord til vandmiljøet de seneste 10-15 år.

Totalt set udvaskes ca. 2000 tons, hvoraf Danmarks landbruget står for 1000 tons. Halvdelen er brinkerose, som vi næppe hverken kan gøre noget ved. Tilbage står altså omkring 500 tons fosfor som har vidt forskellig betydning, afhængigt af vandmiljøet – altså fjorden, åen eller søen.

I princippet kan jordens bindingskapacitet overfor fosfor på langt sigt opbruges, men det varer mindst 100 år, før vi havner i denne situation.

Vi er positive overfor at arbejde fagligt og langsigtet for en reduktion af fosforudledningen. En hård regulering vil næppe flytte noget i forhold til vandmiljøet, men mener at restriktioner er ubegrundede. Og selvfølgelig kan der være særligte sårbare søer og områder, hvor man skal se på en særlig indsats.

På den baggrund forventer vi naturligvis ikke nogen nye fosforkrav!

Bureaukrati og fælles data hos myndighederne

I det seneste år har alle de myndigheder, som har betydning for landbrugserhvervet arbejdet sammen om at finde nogle enkle administrative løsninger, for at undgå unødigt bureaukrati og dobbelt registrering.

Ét opdateret og velfungerende register er nødvendigt af hensyn til miljøregulering og sygdomsbekæmpelse. Vi har i øjeblikket et opdateringsproblem med CHR-registret. Problemet gælder både tilmeldinger og afmeldinger.

Fra Landsudvalgets side har vi hele tiden fremhævet, at CHR-registreret bør være det centrale, når vi snakker husdyrproduktion. Vi har foreslået, at Danmarks Statistik, Plantedirektoratet mv. henter oplysningerne om produktionsomfang i CHR.

Desværre er myndighederne nu ved at forvire sig med udvidede ønsker. For at vurdere ammoniakfordampning, skal vi alle til at indsende oplysninger om vore staldanlæggene til CHR.

Umiddelbart synes opgaven håbløs med den enorme mængde forskellige staldanlæg og stityper, der findes. Bare på den enkelte ejendom. I øvrigt kommer der hele tiden nye teknologier til – bl.a. på grund af Landsudvalgets arbejde.

I det omfang en besætning er placeret tæt på ammoniakfølsomme områder, må det komme an på en konkret vurdering af det enkelte anlæg. Sådan noget kan man alligevel ikke bare slå op i et register!

Ammoniak og lugt

To arbejdsgrupper er nu i sving i forhold til ammoniak og lugt. Én for at vurdere ammoniakspredning og bufferzoner i forhold til sårbar natur. Og én for at komme med forslag til klare og objektive retningslinier, som giver os fremtidens spilleregler mht. lugt.

Som Orla Grøn Pedersen vil orientere om, er vi heldigvis langt fremme med de tekniske løsninger.

Howdan myndighederne vil udmønte de nye tekniske muligheder i ekstra krav er fortsat uafklaret. Men vinden blæser kun een vej - i retning af strammere og strengere krav!

Jeg ved godt at nogen af jer sidder og tænker: "Så længe vi ikke kommer med nye faglige løsninger, så kan myndighederne heller ikke stille krav".

Til det må jeg sige. Trods alt har svine sektoren en helt klar og langsigtet interesse i at få løst problemerne. Og vi vil gerne medvirke med løsninger.

Og vi vil gerne tage hensyn til naboerne, når vi planlægger nybyggeri.

Arbejdskraft

Svineproduktion er en væsentlig del af dansk erhvervsliv - og dermed samfundsøkonomien. Der er tale om et af landets største eksporterhverv.

Men også lokalt har svineproduktionen stor positiv betydning ved fortsat at skabe arbejdspladser i alle egne af landet.

I svinestaldene har vi alle muligheder for at præge og skabe gode arbejdspladser.

Faglige udfordringer til medarbejderne ligger lige for i hobetal, og vi har ordnede arbejdsforhold med forholdsvis begrænset weekendarbejde.

I Landsudvalget så vi gerne, at rekrutteringssystemet blev mere tostrengt. Det vil sige en forsat tilgang fra landbrugsskolerne, og så et kraftigt styrket indslusningssystem for voksen- og stabil arbejdskraft.

Rekruttering er ingen primær opgave for Landsudvalget. Alligevel har vi nu taget initiativ til et projekt, der forhåbentlig letter indslusning af ufaglært arbejdskraft.

Projektet består dels af en pædagogisk del, der forestås af Landscentret og dels en faglig del - som Landsudvalget står for - med procedurebeskrivelser af væsentlige arbejdsfunktioner i en svinebesætning.

Vi håber det ender op med et materiale, som både producenter og medarbejdere kan få glæde af. Også selvom, der altid er særlige forhold i den enkelte besætning.

Sundhedsrådgivningsaftaler svin og revideret medicinbekendtgørelse

Aftaler om sundhedsrådgivning skal nu omfatte tolv egentlige rådgivningsbesøg om året.

Det stiller store krav til dyrlægerne. De skal levere en ordentlig vare hver gang, når de med lovgivningen i ryggen kommer så tit i en besætning.

I VETSTAT-registeret er der nu knap 9000 aftaler svarende til, at mindst 95 pct. af de danske svin er omfattet af sundhedsrådgivning.

Vi har et stående ønske om, at VETSTAT skal erstatte nogle af de administrative procedurer, der gælder for besætninger i dag. i besætningen.

Væk med de små irritationsmomenter, som det månedlige medicinregnskab og genordinering på flaskerne!

Fødevaredirektoratet har accepteret, at arbejde på en revision.

Her vil vi bede Fødevaredirektoratet om at sige helt præcist, hvad det er, de ønsker at kontrollere.

Øget kontrol og registrering kan jo næppe forhindre ulovligheder.

Generelt har vi jo ingen problemer!

Ingen restkoncentrationer, verdens laveste medicinforbrug og den stigende kurve efter ophør med vækstfremmere ser ud til at være knækket. Og vi anvender i stigende grad smalspektredne præparater.

Vi går efter en mere behovsorienteret model i stedet for 35 dages regelen. Eksempelvis har alt-ind /alt-ud produktion brug for en anden besøgsfrekvens end det stive system med et månedligt dyrlægebesøg.

Et stort diskussionspunkt bliver formentlig, i hvilket omfang behandlingerne skal registreres og afrapporteres. Vores holdning er, det må være landmandens og dyrlægens behov for registreringer, der er afgørende.

Som udgangspunkt må VETSTAT være myndighedernes værktøj til at vurdere medicinanvendelse. Ud fra det må de så vurdere og håndtere dyrlægepraksis eller svinebesætninger, der ligger ekstremt højt.

PMWS, Salmonella DT104 og svinepest

Som svineproducenter står vi overfor tre trusler af vidt forskellig art og karakter og dermed også vidt forskellig håndtering.

- PMWS, der er en alvorlig produktionssygdom, hvor vi stadig ikke kender årsagen.
- Salmonella DT104, der skal normaliseres.
- Svinepest (og mund- og klovesyge), der for enhver pris skal holdes ude

PMWS

Siden PMWS for alvor begyndte at dukke op for 1½ år siden, har vi iværksat en lang række praktiske undersøgelser og forskningsmæssige initiativer som Orla Grøn Pedersen vil redegøre nærmere for i sin beretning.

Landsudvalgets klare holdning er, at indsatsen mod PMWS skal have topprioritet, og det har den fået. Jeg kan endnu ikke påstå, at vi står med et gennembrud i forhold til håndteringen af sygdommen. Men den omfattende forsøgsindsats illustrerer på bedste vis styrken i vores danske system.

PMWS har mange paralleller til PRRS, og vi må erkende, at vi ikke har nogen reel mulighed for at stoppe spredningen af PMWS. I de kommende år vil stadig flere besætninger blive ramt af sygdommen, og på et tidspunkt vil PMWS også ramme avls- og opformeringsbesætninger. Det er min klare holdning, at vi ikke skal ødelægge avlssystemet pga. PMWS.

Vi står nu i en situation, hvor PMWS er konstateret på vores individprøvestation Bøgildgård for unge orner – og nogen af dem skal videre til KS-stationerne.

Vi har valgt at håndtere kommende KS- orner fra Bøgildgård efter samme model som for PRRS. Dvs. indsættelse i en 90 dages karantæne, så en eventuel infektion er klinget af og ornen har dannet antistoffer. Derefter indsættes dyrene på de PRRS- seropositive KS-stationer.

Er det en 100 % sikker strategi, vil mange spørge?

Hvorfor lukker vi ikke bare Bøgildgård?

Svaret er, at køberne har mulighed for at vælge mellem de PRRS seropositive og PRRS seronegative stationer. De sidste modtager ikke orner fra Bøgildgård.

For det andet betragter vi risiko for smitte ad denne vej som værende nøjagtig lige så lille, som ved indkøb fra de seronegative stationer eller ved indkøb af orner i øvrigt.

Ved at lukke Bøgildgård ville vi altså næppe opnå noget som helst i forhold til spredning af PMWS smitte. Derimod vil vi med sikkerhed udelukke muligheden af for kontrol og forbedring af foderforbruget i avlssystemet.

Salmonella

Salmonella DT104 er et kapitel for sig.

Jeg skal gerne indrømme at de 5 tal og bogstaver DT104 giver en bitter smag i munden. Fra første færd har svine sektoren spillet positivt med og arbejdet ihærdigt for at begrænse udbredelsen af denne salmonella i dansk svineproduktion.

I flere år har vi imidlertid været klar over, at håndteringen var helt ude af proportioner i forhold til mulighederne og risikoen.

En omfattende risikovurdering iværksat af Fødevareministeriet understøtter vores synspunkt.

Alligevel er det helt umuligt at få myndighederne med til at spole tilbage og starte på en frisk.

Fødevaredirektoratet har dog taget et lille skridt i den rigtige retning. Gyllerestriktionerne og zoonosetilsynet er fjernet. Tilbage står dog:

- Vi skal forsat sende vores grise til særslagtning pga. DT104
- Vi skal forsat tage gødningsprøver i niveau 2 og 3 besætninger alene for at overvåge salmonellatyper som DT104
- Og vi skal forsat se smågrise og avlsdyromsætning blive kraftigt påvirket, når en besætning får konstateret DT104.

Se nu at få taget skridtet fuldt ud!

Særskilt håndtering af Salmonella DT104 er absurd.

Problemstillingen er helt principiel. Når vi fra svine sektorens side går ind i usikre projekter i håb om at forbedre situationen. Ja, så må det også være sådan, at vi kan bakke ud igen, når det viser sig, at fagfolkene tog fejl, og det faglige grundlag er smuldret.

Svinepest

De 2 mistanker om svinepest på Blans og Odense Slagteri gav mulighed for at få afprøvet dele af beredskabet. Det dele, der blev aktiveret mht. tilbagesporing i primærproduktionen og afklaring af mistanken, ser ud til at fungere efter hensigten.

Mistanken var desværre også et dyrt bekendtskab. Så jeg håber, at de kommende beredskabsøvelser overfor svinepest bliver både planlagte og billige.

Fødevaredirektoratet har det overordnede ansvar for bekæmpelsen.

Det største ansvar hviler dog på skuldrene af os svineproducenter. Vi står med alle muligheder for at undgå, at svinepest nogen sinde optræder i Danmark.

Undgå ulovlig fodring med madrester og undgå kontaktsmitte med gødning. Så simpelt er det!

Vi skal passe på med at påtage os selv alt for mange restriktioner og dermed omkostninger i fredstid.

Derfor har vi f.eks. også afvist tvungen brug af karantænerum. At det så kan være fornuftigt for den enkelte producent, er en helt anden ting. Så er det en selv, der vælger og bestemmer.

Vi kan heller ikke se de store begrundelser for at indføre skærpede omsætningsrestriktioner i dagligdagen.

Skrappe omsætningsrestriktioner kan man indføre i perioder, hvor truslen rykker tæt på!

Fødevare og forskningspolitik

Fødevaresikkerhed og ernæring er topprioriteter i regeringens fødevarepolitiske redegørelse. Og Regeringen lægger stor vægt på, at myndighedsberedskab og ny politik skal baseres på de nyeste forskningsresultater.

Alligevel har Fødevareministeriets institutioner for sektorforskning gennem en årrække oplevet stærkt faldende bevillinger. Finanslovsforslaget for 2004 forsætter denne tendens. Hvordan hænger det sammen?

Resultatet er, at landbrugets behov for forskning og udvikling bliver slyttet, selvom et dansk forspring på viden er forudsætningen for, at Danmark kan forsætte sin store svineeksport.

Et eksempel er moderniseringen af sektorforskningen. Den medfører at Danmarks Veterinære Institut bliver til Danmarks Fødevare- og Veterinærforskning. En institution, der skal sætte forbrugeren i centrum. Desværre betyder det sikkert også, at produktionssygdomme ikke længere har den helt store prioritet i offentlig forskning.

I det hele taget tyder meget på, at forskning i effektiv produktion er noget, vi helt må klare selv.

Landsudvalgets budget

I Landsudvalget skal vi løfte denne opgave med et netto budget på 93,8 mio. kr eller 3,8 kr. pr. gris.

Det er ikke for meget med de mange faglige landvindinger, vi opnår. Rent faktisk har danske svineproducenter nok den stærkeste udviklingsafdeling i verden. Og jeg møder da heller ikke andet end fuld opbakning til Landsudvalgets arbejde. Tvært imod er der snarere et pres for, at vi skulle gøre endnu mere! Og hvert år er vi nødt til at afvise eller udsætte mange gode projektforslag.

Med hensyn til det faglige arbejde i Landsudvalgets afdelinger skal jeg ikke gå i detaljer. Det klarer Orla Grøn Pedersen senere. Generelt synes jeg det kører på skinner med enkelte buler og bump hist og her. Sådan er det nu engang at køre forskning og forsøg.

De brodne kar – Image og lovgivning

Endnu et år er gået. Endnu et år kan det vi konstateres, at dansk svineproduktion har været genstand for massiv presseomtale, og modstand fra forskellige pressionsgrupper.

Sammenlignet med andre lande, går de danske svin i produktionssystemer, der tager meget hensyn til dyrene. Og de mange nye stier og stalde, der etableres i disse år, vil bringe Danmark afgørende i front.

Vi ofrer også ufatteligt mange ressourcer i besætningerne på at være foran med fødevaresikkerhed, lavt medicinforbrug og forbedret miljø.

Desværre er oplever vi gang på gang, at nogle enkelte – de såkaldte brodne kar – der går over stregen og bringer os alle i miskredit. Uanset at der ikke er noget at komme efter hos langt, langt de fleste producenter.

I perioder tør man knap nok åbne en avis eller tænde for tv fjernsynet af frygt for nye historier om forurenede foder, dyremishandling eller fund af ulovlig medicin.

I forhold til skandalerne, betyder en solid faglig indsats ikke meget for vores image på kort sigt.

Der er dog ikke andet at gøre end at køre videre og oplyse om vores indsats og føre "de åbne døres politik". Vi skal aflive de mange myter om, hvad der foregår på et moderne landbrug.

Derfor er det yderst positivt, at Landbrugsrådets samfundskontakt har oprustet med hensyn til besøgsaktiviteter. Selv om den store imagekampagne blev lagt i skuffen indtil videre, så kan vi sagtens nå langt med gæstfrihed og godt landmandskab. Det er trods alt lokalt, at det lange seje "tav" skal ta's.

Og til myndighederne, der reagerer over for lovovertrædelser med skærpet lovgivning og kontrol, må vi sige. Pas nu på, I ikke rammer os alle uden at få has på synderne. Myndighedernes velmente ønsker må ikke udvikle sig til yderligere lovfæstet bureaukrati. Eller ende med snærende regler, der ikke reelt forbedrer situationen.

Afslutning

Afslutningsvis vil jeg gerne sige tak for i år.

Et år hvor det har været meget hårdt at være svineproducent. Ud over økonomien, springer den massive medieomtale og PMWS i øjnene.

Men de positive elementer springer også i øjnene. Vi lader os ikke kue. Vi bevarer optimismen og fortsætter med et imponerede aktivitetsniveau.

Også på det faglige område har der været mange ting at glæde sig over. Jeg vil gerne benytte lejligheden til at sige tak til medarbejdere i Landsudvalget for Svin, alle vores samarbejdspartnere, uanset om det er rådgivere, offentlige forskningsinstitutioner, myndigheder eller firmaer der leverer stalde og foder mv.

Sidst, men ikke mindst vil jeg sige tak til alle vores medarbejdere i staldene og alle jer svineproducenter, der i dag sidder i salen.

I følger med rent fagligt og tager den nye viden i brug.

I foretager de nødvendige investeringer og udvidelser med respekt for miljø og dyrevelfærd.

- I er klar til at modtage besøg og blande jer i lokalsamfundet.
- I skaber gode arbejdspladser og uddelegerer ansvar til jeres medarbejdere.
- I indgår holdbare samarbejdsaftaler med hinanden om køb og salg af smågrise.
- I ved, det er fødevarer I har med at gøre laver.
- I bakker op om, og stiller krav til jeres slagteriselskab.
- Kort sagt. I er rigtige svineproducenter, og det er jer der bærer fremtiden !

Og til "de brodne kar", som naturligvis ikke er her i salen, vil jeg blot hilse sige: *'Det bliver ikke jer, der kommer til at sætte dagsordenen på lang sigt'*.

Tak for i år !